

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83116,Boym-Michal-Piotr.html>
2023-12-04, 07:48

Boym Michał Piotr

Boym Michał Piotr (1612 lub 1614, Lwów – 22 VIII 1659, Kuangsi, Chiny), misjonarz jezuita, podróżnik, przyrodnik. Syn Pawła, lekarza Zygmunta III Wazy, wywodzącego się z rodziny ormiańskiej.

Po ukończeniu kolegium jezuickiego we Lwowie podjął studia medyczne w Akad. Krakowskiej. Do zakonu wstąpił w 1631, nowicjat odbył w Krakowie, a studia filozoficzne i teologiczne także i w Kaliszu. Po otrzymaniu święceń kapłańskich (1641) przez Rzym wyjechał do Lizbony, skąd w 1643 udał się drogą morską na misję do Chin. Po drodze zatrzymał się w Mozambiku, skąd nadesłał do Europy opis przyrodniczy i etnograficzny obszaru położonego między pustynią Kalaharii a ujściem rzeki Zambezi: *Cafraria, a P.M. Boym Polono Missa Mozambico 1644, Januraio 11* (przekład polski J. Krzyszkowskiego 1934). Do Tonkinu przybył w 1645, a pracę misyjną prowadził na wyspie Hajnan, skąd w czasie powstania chińskiego przeciw Mandżurom uciekł do Wietnamu. Następnie powrócił do Hajnanu, gdzie podobnie jak poprzednio gromadził dane dotyczące przyrody i lecznictwa, a także zbierał materiały kartograficzne. Na tej podstawie powstał m.in. rękopis *Atlante manoscritto della Cina, in diciotto tavole* (zachowany w Bibliotece Watykańskiej). W 1647 został wysłany na dwór cesarza Jungli, chrześcijanina, do prowincji Kuangsi w pd. Chinach. W 1651 na prośbę władcy udał się do Rzymu z misją uzyskania pomocy w zmaganiach z Mandżurami. Drogą morską dotarł do Goa, następnie lądem przez Indie, Persję, Mezopotamię i Anatolię dostał się do Smyrny, skąd okrętem dopłynął do Wenecji. Zakończył podróż w Rzymie w końcu 1652. Sporządził wówczas relację *Refertur iter R.P.M. Boim ex Sina in Europam* (zachowaną w Archiwum Jezuickim w Rzymie). Oczekując trzy lata na audiencję u papieża spisywał swojej obserwacje z Chin. Powstało wówczas dzieło o geografii Chin *Brevis Sinarum Imperii descriptio* (pozostało w rękopisie) oraz

Flora sinensis (druk fragmentów w Wiedniu w 1656). Udzielał ponadto informacji o Chinach ówczesnym przyrodnikom A. Kircherowi i J. Riccioliemu, którzy zamieścili je w swoich dziełach geograficznych (w tym również mapę Chin sporządzoną przez B.). W 1656 udał się ponownie do Chin, docierając drogą morską do Goa, skąd pieszo przeszedł w poprzek subkontynent indyjski do Meliapury. Następnie popłynął do Pegu k. Rangun. Po przybyciu do Ajutthaja w Syjamie (początek 1658) napisał *Medica Sinicus* oraz *Receptarium Sinensis Liber* (druk we Frankfurcie w 1682 i w Norymberdze w 1686). W VIII 1658 dotarł do Tonkinu. Dopiero w 1659 wyjechał do siedziby cesarza Jung-li, lecz po drodze zachorował i zmarł.

Szacuje się, że B. napisał około 20 dzieł związanych z jego pobytem w pd.-wsch. Azji. W XVII w. i później ukazały się tylko ich fragmenty. Najwyżej oceniono traktat o leczeniu z tekstami chińskimi i łacińskimi oraz przekładem chińskich traktatów. *Flora sinensis* zawiera opisy i rysunki 27 gatunków użytkowych roślin chińskich i indochińskich, w tym trzech gatunków wówczas nieznanymi w Europie. W archiwum jezuickim w Rzymie przechowywane są 19 map Chin wykonanych przez B., ozdobionych podobiznami roślin i zwierząt.

B. interesował się także filozofią chińską (m.in. dziełami Konfucjusza). Jako pierwszy z Polaków pozostawił opis Syjamu.

PSB (J. Krzyszkowski); SBP (M. Kostyniuk); Estreicher; Słabczyńscy.

E. Kajdański: *Michał Boym, ostatni wysłannik dynastii Ming*, Warszawa 1988 (opowieść).

Zbigniew Wójcik